

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

(повне найменування закладу вищої освіти)

Психолого-педагогічний факультет

(повне найменування інституту, назва факультету (відділення))

Кафедра педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту

(повна назва кафедри (предметної, циклової комісії))

Пояснювальна записка
до дипломної роботи

магістр

(освітній ступінь)

На тему **ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ**
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Виконала: студентка групи 611 по спеціальності

013 «Початкова освіта»

(шифр і назва напрямку підготовки, спеціальності)

Васільєва І.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник Бабакіна О.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент Одарченко В.І.

(прізвище та ініціали)

ВСТУП

Актуальність та ступінь наукової дослідженості проблеми. Послідовна гуманізація освіти, осмислення її цілей, завдань, технологій відповідно до принципу культуровідповідності зумовлюють необхідність оновлення і модернізації системи підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності.

Сучасні вимоги до вчителя та процесу його підготовки, які відображені у державних документах і законодавчих актах, зумовлені процесами інтенсивної інформатизації суспільства, мобілізації потенціалу системи самоорганізації навчання у педагогічних закладах вищої освіти для проходження всіх етапів професійного становлення, що забезпечують формування у майбутніх учителів цілісного досвіду педагогічної діяльності, а також основних компонентів професійно-педагогічної культури.

Майбутній фахівець початкової освіти має глибоко усвідомлювати місце та роль освітніх процесів у світовому культурному просторі, поєднувати глибокі фундаментальні теоретичні знання й практичну підготовленість, бути готовим до здійснення педагогічної діяльності на засадах професіоналізму.

Професійна діяльність учителя початкової школи серед інших педагогічних професій посідає особливе місце. Вона визначається не тільки обсягом освітніх завдань, які вирішуються, але й значимістю цього періоду для всього розвитку і становлення особистості дитини, її цінностей та світогляду.

Культура як провідна складова професійної підготовки майбутнього вчителя забезпечує функціональну ефективність його діяльності, яка формується і вдосконалюється на всіх етапах соціалізації і стає підґрунтям для професійної життєдіяльності особистості.

Педагогічна культура – це інтегральна якість особистості вчителя, що проектує його загальну культуру в професійну сферу, це синтез високого

професіоналізму й внутрішніх властивостей педагога, володіння методикою викладання і наявність культуротворчих здібностей, це міра творчого освоєння й перетворення накопиченого людством досвіду. Учитель, який володіє високим рівнем педагогічної культури, має добре розвинене педагогічне мислення і свідомість, володіє творчим потенціалом та є осередком всесвітнього культурно історичного досвіду.

Розуміння вчителя як суб'єкта культури, зумовлює визнання його здатності до ініціювання й реалізації культурно детермінованих професійних дій на підставі власного цілепокладання і вибору. Професійну підготовку майбутніх учителів, ми розуміємо як педагогічно організований процес засвоєння студентами загальнокультурного досвіду людства, який виступає суттєвим чинником формування професійної культури фахівців. Тобто, педагогічний процес у педагогічному закладі вищої освіти повинен бути спрямований на формування особистості студента як суб'єкта культури шляхом оволодіння системою відповідних знань, цінностей, принципів комунікацій і досвіду культурних практик, що забезпечують залучення до культурнодетермінованих шляхів вирішення завдань особистісної і професійної життєдіяльності та створюють умови для самовизначення майбутнім фахівцем основних параметрів його професійної культури.

Питання загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів висвітлено у працях сучасних педагогів: О. Абдуліної, М. Ярмаченка, І. Черноказова, Г. Сірачова, В. Семиченко, М. Красовецького, М. Левківського, Л. Красномоєць, В. Іова, В. Черкесова, а також психологів Л. Войтко, О. Киричука, В. Семиченко та ін.

У сучасній психолого-педагогічній науці є дослідження, що слугують основою для удосконалення підходів щодо професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів Г. Балла, І. Беха, В. Боднар, Й. Гушулей, І. Зязюна, Н. Кічук, С. Максименко, О. Мороза, Н. Ничкало, Л. Романишиної, С. Сисоєвої, В. Сластьоніна, В. Шахова та ін.

У науковій літературі знаходимо різні підходи до визначення тих

чи інших аспектів культури. Деякі характеризуються пошуком співвідношення між культурою особистості та культурою суспільства (Л. Пономарьов, В. Попов, В. Чічканов), аналізом соціальної культури особистості (А. Прохоров, К. Розлогов, В. Рузін); інші – розглядають окремі її аспекти: інформаційну (Д. Блюменау), комунікативну, професійну (В. Кричевський), управлінську культуру (Г. Єльнікова).

Проблему визначення рівня професійної культури майбутніх вчителів, його співвідношення з рівнем професійної кваліфікації та вдосконалення професіоналізму досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені в різні періоди функціонування системи освіти: В. Бондар, Л. Калініна, Л. Карамушка, Л. Даниленко, В. Кричевський, В. Маслов, Є. Тонконога, Г. Федоров, О. Карпенко, О. Лук'яненко, Л. Денисович, М. Бертадська, Г. Єльнікова та ін.

Актуальність і значущість професійної підготовки майбутнього учителя зумовлені новими пріоритетами й соціокультурними цінностями початку ХХІ століття, що стимулюють інноватизацію змісту, засобів, форм і методів професійно-педагогічної підготовки, активізують наукові дослідження у різних напрямках. Між тим, існують суперечності між вимогами, що висуваються до випускника педагогічного закладу вищої освіти та реальним рівнем його підготовки; між накопиченим теоретичним і практичним досвідом підготовки майбутніх вчителів та недостатнім теоретико-методологічним обґрунтуванням механізмів удосконалення професійної культури майбутніх фахівців початкової освіти. Також актуальність питання формування професійної культури підтверджують нові соціокультурні зміни. Нові концепції професійно-педагогічної освіти, що характеризуються системними змінами у змісті педагогічної діяльності, сучасних освітніх технологіях, що представляють собою важливу складову загальнолюдської культури. У зв'язку з цим, виникає необхідність оволодіння майбутнім фахівцем високою професійно-педагогічною культурою, що визначається як вищий ступінь відповідності рівня розвитку особистості та професійної підготовленості майбутніх учителів початкової

школи до педагогічної діяльності.

Актуальність проблеми, необхідність подальшої її розробки зумовили вибір теми магістерської роботи: **«Формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів початкової школи»**.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови формування професійно-педагогічної культури у майбутніх учителів початкової школи.

Гіпотеза дослідження: в основу дослідження покладено припущення про те, що формування професійно-педагогічної культури у майбутніх учителів початкової школи буде ефективним за реалізації наступних педагогічних умов:

- використання тренінгових технологій як засобу формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів початкової школи;
- набуття студентами досвіду у процесі розв'язання професійно-педагогічних ситуацій.

Для досягнення мети нами сформульовано такі завдання дослідження:

1. Проаналізувати психолого-педагогічну наукову літературу й визначити суть понять «культура», «педагогічна культура», «професійно-педагогічна культура».

2. На основі аналізу наукової та методичної літератури схарактеризувати сучасний стан сформованості професійно-педагогічної культури майбутніх педагогів.

3. Теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність запропонованих педагогічних умов формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів початкової школи.

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Предмет дослідження: педагогічні умови формування професійно-педагогічної культури майбутніх учителів початкової школи.

У ході реалізації завдань дослідження було використано комплекс методів:

- теоретичні: аналіз психолого-педагогічної і методичної літератури, синтез наукових підходів до проблеми;
- емпіричні: анкетування, бесіди, опитування, аналіз робіт студентів, педагогічний експеримент для перевірки гіпотези (розв'язання педагогічних задач, створення та використання навчально-методичних матеріалів тощо);
- методи математичної обробки було використано для аналізу отриманих експериментальних даних.

Експериментальна база дослідження. Експериментальне дослідження проводилося упродовж 2018-2019 навчального року в ході педагогічної практики у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради. Загалом до експерименту було залучено 60 студентів.

Структура й обсяг роботи обумовлені логікою наукового пошуку. Дослідження складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків й списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 116 сторінок, з них 92 сторінки основного тексту. Робота містить 4 таблиці та 5 рисунків. Список використаних джерел вміщує 60 найменувань. У роботі представлено 4 додатки на 24 сторінках.